

Nanebevstoupení Páně (Marek 16,14-20)

1.

Nanebevstoupení Páně!

Kdopak z vás je s to se rozpomenout, kdy se s tímto svátkem setkal poprvé, neřku-li, kdy jej poprvé slavil? Já sám si nevzpomínám, že bych se jako evangelický mládežník, jako intelektuálně založený pražský gymnazista, ba dokonce ani jako student evangelické theologie s něčím takovým setkal. Kdyby se mne jako na bohoslovce někdo obrátil s prosbou, abych mu vysvětlil, oč jde, asi bych odpověděl, že Nanebevstoupení Páně je katolický svátek, „něco jako Boží tělo“. Až v letním semestru svého zahraničního studia v rovněž socialistické, nicméně nadále luterské NDR, jsem s údivem zjistil, že ve čtvrtek bude volno. Ale do kostela jsem nešel, ač jistě v deset dopoledne vyzváněly zvony všech naumburských kostelů. Na bohoslužbách jsem byl na svátek Nanebevstoupení až v taláru, jako seniorátní vikář v reformovaném Polabí s kalvinistickým šéfem-seniorem. Byly to samozřejmě večerní bohoslužby – ale ty jsem měl vždycky rád, v mládí upřednostňujeme bohoslužby navečer před shromážděním ráno, tedy, jak říkal JAN WERICH, „časně ráno – tak kolem jedenácté“ (M. HORNÍČEK, *Hovory s Janem Werichem*, 1991, 44).

Když jsem se mnohem později začal zabývat kázáními KARLA BARTHA, nemohl jsem si nevšimnout: nejen toho, že bratr farář Barth v Safenwilu kázal na den Nanebevstoupení rok co rok, ale také toho, že i pan profesor Barth se dal čas od času v tento den pozvat na kazatelnu. Do paměti se mně zaryl jeho výrok, že Nanebevstoupení je typicky „reformovaný“ svátek. V jeho „nanebevstupních“ (vidíte, ani řádné české adjektivum tenhle svátek nemá) kázáních jsem ho ovšem nenašel. Snad jsem si ho nevymyslel.

Pro dnešní kázání jsem ne zvolil klasičtější perikopu z Apoštolských skutků, nýbrž perikopu evangelijní: druhou část dodatečného závěru k nejstaršímu evangeliu; text, který jsme uvyklí liturgicky vnímat jako alternativu k závěru evangelia Matoušova.

2.

„Konečně se zjevil samým jedenácti.“ Konečně tu ne znamená: „No konečně“ ve smyslu „To si tedy dal načas“, nýbrž: potom, později, tady opravdu: nakonec, naposledy. Jako poslední účastníci jeho povelikonočního přícházení jsou na řadě ti první, jeho učedníci. Komu se zjevil podle „Marka“ před nimi? Marii z Magdaly a dvěma nejmenovaným učedníkům krácejícím na venkov – což zhruba odpovídá Janovu velikonočnímu evangeliu o tom, že se plačící Marii ukázal Vzkříšený jako zahradník, a Lukášově velikonočnímu evangeliu o tom, že se Vzkříšený připojil jako poutník k učedníkům na cestě do Emauz. Jak Maria, tak ti učedníci oznámili ostatním učedníkům, prý plačícím a truchlícím, že Mistr žije, ale bez valného výsledku: jejich svědectví nikdo neuvěřil. Do třetice všeho dobrého tedy Ježíš předstoupí před svých Jedenáct, když zrovna jedli, „*když byli u stolu*“. No, nám dnes přichází Ježíš na mysl spíš v knihovně než v menze. Pokud nás ovšem potěšila evangelistou zřetelně zdůrazněná zmínka o nevěře prvních učedníků – hříšníka vždycky potěší, že v tom nelítá sám; vida, tak i oni – potom stop, solidarita hříšníků tu není na místě. Ježíš je nepochvátil za hermeneutiku podezření, za to, že se řídí zásadou „*de omnibus dubitandum est*“. „*Káral jejich nevěru a tvrdost srdce*.“ Nevěra, říkáme raději *nevíra*, tu ne znamená obecně: Nevěřili, že by se mohlo stát něco, co se ještě nikdy nestalo: „Káral je za to, že světonázorově odmítali fakticitu vzkříšení“. Nevíra tu znamená zcela konkrétně: „Káral je za to, že nedůvěřovali svědkům setkání s ním“, „*Káral je, poněvadž nevěřili těm, kteří ho viděli vzkříšeného*“. O bezmála dva

tisíce let později napíše německý evangelický theolog WOLFHART PANNENBERG proti RUDOLFU BULTMANNŮVI a jeho žákům: V otázce Ježíšova vzkříšení nejde o fyziku a metafyziku, o světonázorový spor o možnost či nemožnost vzkříšení, nýbrž o historickou hodnověrnost či nevěrohodnost svědků Vzkříšeného. Mezi hříšníka a nevěřícího, hříšníci a nevěřící je třeba udělat rovnítko. Apoštol Pavel ve velké kapitole o vzkříšení v závěru Prvního listu Korintským píše: Říkáte-li, že Kristus nebyl vzkříšen, pak „*jste ještě ve svých hříších*“ (1.Korintským 15,17c)

Nicméně – a teď se přenášíme přes čtyřicet dní zjevování Vzkříšeného a ocitáme se oběma nohama v dnešním dni – další Ježíšova slova nejsou ohlédnutím za tím, co bylo, nýbrž výhledem k tomu, co bude. Ježíš nemluví o svém vzkříšení a svých zjevováních, nýbrž o celosvětové křesťanské *misii*, o *evangelizaci* všeho stvoření. Netematizuje jen víru či nevíru přítomných, mou a tvou víru, nýbrž víru, případně nevíru všech dosud nevěřících, budoucích křesťanů a křesťanek kilometry od Jeruzaléma, léta po nisanu/dubnu roku 30 či 31. Víra v Krista ukřižovaného a zmrtvýchvstalého bude tím rozhodujícím faktorem v otázce, zda budu nyní a navěky zachráněn, nebo zda kráčím vstříc své záhubě. „*Kdo uvěří, bude spasen; kdo neuvěří, bude odsouzen.*“

Čemu má onen „křesťan zítřka“ uvěřit, „nekřesťan zítřka“ neuvěřit? Jistě ne tomu, že existuje Něco či Někdo nad námi, a proto snad přece jen neskončíme špatně. Sotva tomu, že Ježíš byl jeden z velkých učitelů lidstva, od něhož se i my dnes můžeme něco naučit. Ne, věřit či nevěřit znamená v křesťanském smyslu: věřit či nevěřit, že Ukřižovaný byl vzkříšen! K tomu, abychom mohli uvěřit velikonoční vírou, ovšem potřebujeme *velikonoční svědky*. A těmi máme být my! Jak jinak by se lidé vůbec dozvěděli, čemu mají uvěřit? Poslyšme známou argumentaci apoštola Pavla o víře ze slyšení, „*fides ex auditu*“: „*Ale jak mohou vzývat toho, v něhož nevěřili? A jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli? A jak mohou uslyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval? A jak mohou zvěstovat, nejsou-li poslání?*“ (Římanům 10,14-15a)

Sotva sami uvěřili, už mají vést k víře ostatní. „*Jděte do celého světa a každé evangelium všemu stvoření.*“ Dobré, ne? Sami přímým svědkům Vzkříšeného nevěřili, musel mezi ně přijít Vzkříšený osobně, a nyní se mají stát svědky, oni přímými, ti po nich pak nepřímými, ale všichni svědky! Zvěstovat evangelium je uloženo každému křesťanu, každé křesťance! Zvěstovat slovy, ale slovy provázenými apoštolskými činy.

Tím prvním úkonem, jmenovaným samostatně, je *křest*. *Uvěřit a být pokřtěn* patří nerozlučně k sobě! Vzpomeňme na ty nekonečné debaty o oprávněnosti či neoprávněnosti křtu nemluvat. Zastánci odpovědného křtu dospělých argumentovali a budou argumentovat právě neoddiskutovatelným spojením: *Křest a víra*. „*Žádný křest bez víry!*“ „*Žádný křest bez vyznané víry!*“, a to spojením v pořadí *Uvěřit a dát se pokřtít*, ne: „*Pokřtít a pak někdy dospět (nebo také nedospět?) k víře.*“ „*Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen.* – Analogická druhá věta je kratší. Negativní paralela nezní: *Kdo však neuvěří* (a proto) se nedá pokřtít, *bude odsouzen*, to se rozumí samo sebou. Konstrukce *Kdo však neuvěří*, a (přesto) se dá pokřtít, *bude odsouzen*, nedává žádný (dobrý) smysl. Proč by to dělal/dělala? K čemu by nevěřící přijímal křest? Spojení křesťanské víry a křtu je trvalé. Církev vždy křtila a nikdy křtít nepřestane. Není křesťanství bez křtu. *Víra nepokřtěných* je protiklad sám v sobě, *contradictio in adiecto*. Kdo uvěří, požádá záhy nato o křest, taková je běžná křesťanská praxe ve všech církvích. Křesťanství bez křtu by bylo křesťanstvím bez církve.

Je-li křest něčím obecně křesťanským – až tak daleko, že si většina Čechů zřejmě myslí, že křest a křesťan souvisejí i etymologicky, tedy že: křesťan = pokřtěný, pak jsou znamenání potvrzující apoštolské slovo jevy specificky *raněkřesťanské*. Letniční křesťané se v minulém století odvážně pokusili o návrat k vyhánění démonů (exorcismu), mluvení jazyky (glosolálii) a uzdravování vzkládáním rukou; k hazardování – jako ke zkoušce víry? – s jedovatými hady či nápoji však z dobrých důvodů nesáhli. Co si s tím počneme my?

Opravdu neznám žádnou jinou plauzibilní možnost výkladu, než „liberální“ manévr: vykázat mimořádnou odolnost vůči nástrahám přírody či nepřátel mezi zvláštní charismata, udělovaná opravdu jen někomu, v tomto případě apoštolské církvi, jako „speciální obdarování první církve“, „donum speciale ecclesiae primitivae“. Záznaky jsou tu nazvány janovským označením *znamení*. Výslovně se říká, že se jedná o jevy *průvodní*, doprovodné, a *potvrzující*, stvrzující, a že jejich výčet je exemplární, nikoli taxativní. Smysl těchto znamení je objasněn v poslední větě této perikopy (a celého evangelia): že v pozemském kázání apoštolů *spolupůsobí* vyvýšený Pán církve. Žádný strach ze synergismu, z ideje „cooperatio“.

„Když jim to Pán řekl, byl vztah vzhůru do nebe.“ Z toho se máme radovat: že nám byl odňat, že ho tělesným zrakem už nevidíme? Měl jsem tu větu dočíst do konce: „*a usedl po pravici Boží*“. Proto, aby mohl být s námi, svými dnešními učedníky a učednicemi, musel od svých tehdejších učedníků a učednic odejít. A odešel také proto, aby nás přitáhl za sebou do nebe.

3.

Evangelík augsburský i reformovaný, ostatně vlastně každý protestant včetně metodistů a baptistů, rád slyší, že hlavní činností Kristových apoštolů, tj. vyslanců, kteří opravdu *vyšli* do světa, bude *kázání*. *On vystoupil na nebe* a usedl po Boží pravici, aby se tam za nás u Otce přimlouval, *oni se rozejdou po zemi* a budou kázat evangelium všemu stvoření. Za tři týdny budou katolíci slavit svůj typicky katolický svátek Boží tělo. Zatímco *Boží tělo* směřuje náš pohled do dálky, *před sebe*, k monstranci s konsekrovanou hostií, *Nanebevstoupení Páně* nás vyzývá, abychom upřeli zrak vzhůru, *nad sebe*, do nebe, k vyvýšenému Pánu. Chcete-li tomu říkat (Calvinův a Barthův) platonismus, prosím; dogmaticky to patří do komplexu zvaného učeně „extra calvinisticum“. Ale ani slovo proti katolíkům, anglikánům či luteránům! I my budeme za chvíli slavit, tak jako Barth se svými vězni na Nanebevstoupení 1956 v kapli basilejského kriminálu, Večeři Páně, tj. setkání s Kristem „*v jiné podobě*“, v podobě pozemských živlů chleba a vína. Vždycky mne fascinovalo, že eucharistickou bohoslužbu otevírá výzva: „*Sursum corda!*“ „*Vzhůru srdce!*“. Tedy ne: „*Ponořte se dovnitř do sebe!*“, nýbrž naopak: „*Vyhlédněte ze sebe ven!*“ Jak dlouho si pletli Večeři Páně se zpovědí!

Hned několik BARTHOVÝCH kázání na svátek Nanebevstoupení je založeno právě na staro- i novozákonních textech apelujících na to, abychom *pohlédli vzhůru*. V kázání z května 1936 v basilejském münsteru najdeme nádhernou větu: „*Věřit znamená odhlížet/odhlédnout od lidí, jejich víry nebo nevěry, a především odhlížet/odhlédnout od sebe sama, odhlížet/odhlédnout od otázky, zda můžeme věřit a zda chceme věřit, a vzhlednout vzhůru na toho, který vede naši víru od počátku až do cíle, na Ježíše.*“ (KARL BARTH, *Predigten 1935-1952*, 1996, 26-34, s. 28)

Za chvíli na vás zavolám: „*Vzhůru srdce!*“ Odpovězte, prosím, po pravdě a nahlas: „*Máme je u Pána!*“ Dnešního dne opravdu chceme hledět nejprve vzhůru, *nad sebe*, k nebeskému Pánu sedícímu po Boží pravici, a potom *kolem sebe*, na bratry a sestry stojící u Večeře Páně. V přímluvných modlitbách vyhlédneme *ven ze sebe*, z fakultních poslucháren, knihovny, seminárních místností a učitelských pracoven – do širého světa, který se má stát jevištěm Boží slávy. Amen.